

KÚRIA

60.040/22/8.
2023 SZEPT 07.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám: IV/ 01830 - 0 / 2023

Erkezett: 2023 AUG 25.

Erkezés módja

POSTÁN @ EGYÉB:

Példány: 1 Melléklet: 6 Kezelőiroda: *cl*

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az

[redacted] továbbiakban: az „Indítványozó”) kívül jegyzett és a jelen indítványhoz csatolt meghatalmazással (lásd I/1. sz. melléklet) igazolt jogi képviselőjeként az alábbi

alkotmányjogi panasz

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 01830 - 2 / 2023 <i>jav. ju</i>		
Erkezett: IV/ 02044 - 0 / 2023		
Erkezés módja		
POSTÁN @ EGYÉB:		
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:

terjesztjük elő:

1. Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének c) pontja, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: „Abtv.”) 26. § (1) bekezdése és 37. § (2) bekezdése, valamint az Alkotmánybíróságnak az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (a továbbiakban: „Ügyrend”) 32/B. § (2) bekezdése, 32/B. § (3) bekezdése második mondata és 32/B. § (4) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy a Kúriának a Kúria Jpe.II.60.040/2022/7. számú jogegységi hatályú határozatában (a továbbiakban: „Határozat”), valamint a Kúria Határozat által hatályában fenntartott Gfv.VI.30.480/2021/5. számú közbenső ítéletében (a továbbiakban: „Közbenső Ítélet”) alkalmazott 2/2014. Polgári Jogegységi határozata (a továbbiakban: „2/2014. PJE határozat”) 1. pontja, valamint Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: „JPE határozat”) alaptörvény-ellenesek, és a 2/2014. PJE határozat 1. pontját, valamint a JPE határozatot az Abtv. 41. § (1) alapján, a Határozatot, valamint a Közbenső Ítéletet az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján semmisítse meg, mivel ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével.

2. Az 1. pont szerinti kérelem teljesítésének hiányában kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, az Abtv. 27. §-a és 37. § (2) bekezdése, valamint az Ügyrend 32/B. § (2) és (4) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy a Határozat és a Közbenső Ítélet alaptörvény-ellenesek, és ezeket az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdése alapján semmisítse meg, mert ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével.

3. Indítványozzuk, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság az Abtv. 60. §-a és az Ügyrend 45. § (1) bekezdése alapján az eljárását függessze fel, és az Európai Unió Működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke alapján az alábbiakban részletesen kifejtett indokok alapján kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál.

Az Indítványozó az Abtv. 52. § (5) bekezdésének megfelelően nyilatkozik arról, hogy az adatai nyilvános kezeléséhez és az indítvány nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá.

Az Alkotmánybíróság eljárása az Abtv. 54. § (1) bekezdésének rendelkezése értelmében illetékmentes.

I. Az alkotmányjogi panasz háttere, a JPE határozat, a Határozat a Közbenső Ítélet lényege

1. A jelen alkotmányjogi panasz hátterében a 2/2014. PJE határozat és a JPE határozat által végrehajtott visszaható hatályú, a jogértelmezés Alaptörvény 28. cikkében rögzített elveivel ellentétes normatív változtatás, illetve annak a Határozat általi alkalmazása áll, melyek sértik a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmát, valamint az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.
2. 2/2014. PJE határozat 1. pontja, a JPE Határozat és a Határozat alapján az Indítványozó által egy 2004-ben kötött devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésben alkalmazott kockázatfeltárási nyilatkozat szövege úgy minősül a világosság és érthetőség követelményével ellentétesnek és ezzel minden további vizsgálódás nélkül, automatikusan érvénytelennek, hogy az automatikus érvénytelenség sem a szerződéskötéskor irányadó magyar jogból, sem pedig az uniós jogból nem következik, a Határozatban kifogásolt szöveget pedig a Kúria korábban más ügyekben visszatérően világosnak és érthetőnek minősítette. Ennek következtében pedig alapjaiban megváltozik az Indítványozó és a fogyasztó között tizenkilenc évvel korábban létrejött szerződéses viszonyt.

1. A 2/2014 PJE határozat 1. pontja uniós jogi kötelezettség hiányában tért el a magyar jog kifejezett szabályaitól

3. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekkel kapcsolatban értelmezte a 93/13 irányelv 4. cikk (2) bekezdésében és 5. cikkében megfogalmazott világosság és érthetőség követelményét. Az értelmezés két összefüggésben is követelményeket állított fel. Egyrészt meghatározta a 2/2014. PJE határozat, milyen *tartalommal* kell értelmezni a világosság és érthetőségét követelményét a devizahiteles szerződésekkel kapcsolatban, kimondva, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem világos és nem érthető, ha az alapján „*a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli*”. Másrészt meghatározta a 2/2014. PJE határozat 1. pontja a világosság és érthetőség követelménye megsértésének a *jogkövetkezményét* is, kimondva, hogy ha a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, úgy a „*szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen vagy teljesen érvénytelen*”.
4. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja alapján tehát a világosság és érthetőség követelménye megsértésének automatikus, további szempontok vizsgálatát nem igénylő jogkövetkezménye a tisztességtelenség megállapítása és így az érvénytelenség. Ez a jogkövetkezmény az rPtk. 2009. évi XXXI. törvénnyel megállapított, 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdése alapján egyértelmű volt, hiszen ez kimondta, hogy „*[a]z általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt*

feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.” 2009. május 22. előtt azonban a magyar jog hasonló szabályt nem tartalmazott, ahogyan ezt a 2/2014. PJE határozat indokolása III. 1. pontja is elismeri. Ezért 2009. május 22-ét megelőzően a világosság és érthetőség követelménye megsértésének jogkövetkezménye csak az uniós jogból következhetett volna. Ugyanakkor mind a 93/13 irányelv normaszövege, mind pedig a 93/13 irányelvet értelmező európai bírósági gyakorlat ellentétben áll azzal a jogértelmezéssel, hogy a világosság és érthetőség követelménye megsértésének minden további vizsgálatot kizáró, automatikus jogkövetkezménye a tisztességtelenség és az érvénytelenség.

5. A 93/13 irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerint *„[a] feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.*” Ennek a rendelkezésnek az a funkciója, hogy egyrészt általában kizárja bizonyos szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének a vizsgálatát, másrészt azonban kivételesen mégis lehetővé teszi ezt a vizsgálatot, amennyiben a rendelkezés nem világosan és érthetően van megfogalmazva. A tisztességtelenség vizsgálatának lehetősége ugyanakkor semmiképp sem jelenti az automatikus tisztességtelenséget.
6. Ugyanígy nem következik az automatikus érvénytelenség a 93/13 irányelv 5. cikkéből, mely a következőt mondja ki: *„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó.*” Ezen rendelkezés nem pusztán kimondja a világosság és érthetőség követelményét, de ahhoz jogkövetkezményt is kapcsol, ami nem az automatikus tisztességtelenség, hanem a fogyasztóra kedvezőbb értelmezés követelménye.
7. Az Európai Bíróság gyakorlata ennek megfelelően nem fűzi az automatikus tisztességtelenség jogkövetkezményét a világosság és érthetőség követelménye megsértéséhez. Éppen ellenkezőleg: a gyakorlat szerint a világosság és érthetőség hiánya esetén további körülményeket kell vizsgálni, és ez alapján érdemben dönteni, fennáll-e a tisztességtelenség.
8. A magyar vonatkozású C-118/17. sz. Dunai ügyben az Európai Bíróság a következőket mondta ki: *„amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az olyan, az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételnek, mint amilyen az alapügyben szerepel, a megfogalmazása a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében nem világos és nem érthető, e bíróságnak vizsgálnia kell az említett szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, különösen pedig azt, hogy az a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő az átlagos fogyasztó kárára”*¹

¹ C-118/17., Dunai, 2019. március 14.-én hozott ítélet, 49. pont.

9. Ezt a megállapítást tovább konkretizálta az Európai Bíróság a szintén magyar vonatkozású C-621/17. sz. Kiss ügyben, a következőképp: „a szerződési feltételnek a 93/13 irányelv 5. cikke által megkövetelt átlátható jellege az egyikét képezi azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni a feltétel tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által az ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint elvégzendő értékelése keretében. Ezen értékelés során a kérdést előterjesztő bíróságnak az eljárás valamennyi körülményére tekintettel meg kell vizsgálnia először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodszor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását.”² Ezt a követelményt utóbb megerősítette a C-621/17. sz. D.V. ügyben is az Európai Bíróság.³
10. Az Európai Bíróság gyakorlata értelmében is egyértelmű tehát, hogy a világosság és érthetőség követelmények megsértése csak megnyitja az utat a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének vizsgálatára, de nem eredményezi önmagában a tisztességtelenséget. Így a 2/2014. PJE határozatban előírt automatikus tisztességtelenség és érvénytelenség semmilyen módon nem következik az Európai Unió jogából.

2. A JPE határozat uniós jogi kötelezettség hiányában módosította a 2/2014. PJE határozat 1. pontját

11. JPE határozat tartalmát tekintve módosította a 2/2014. PJE határozat 1. pontját anélkül, hogy azt a magyar bírósági gyakorlat módosulása vagy az Európai Bíróság gyakorlatának változása indokolná.
12. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja a hitelintézetek által a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésekkel kapcsolatos, árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatással szembeni követelményeket fogalmazta meg. A 2/2014. PJE határozat szerint nem világos, nem érthető a tájékoztatás, ha „a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli.” A 2/2014. PJE határozat indokolását⁴ is figyelembe véve tehát három tartalmi követelmény érvényesült a kockázatfeltáró nyilatkozattal vagy szerződéses rendelkezéssel szemben: ezekből ki kellett derülnön, hogy a
- kockázat valós,
 - az kizárólag a fogyasztót terheli és

² C-621/17., Kiss, 2019. október 3-án kelt ítélet 49. pont.

³ C-621/17., D.V., 2023. január 12-én hozott ítélet 47. pont.

⁴ 2/2014. PJE határozat Indokolás III. 1. pont: „Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét a Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani. [...] Előfordulhatott ugyanis, hogy a szerződés egyértelmű megfogalmazása, a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozat ellenére a szerződéskötés során a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy az bizonyos mértékben korlátozott (van egy maximuma).”

- korlátlan, változásának nincsen felső határa.

13. Hangsúlyozni kell emellett, hogy a 2/2014. PJE határozat – az Európai Bíróság gyakorlatával⁵ összhangban - nem egy meghatározott szövegű nyilatkozatot várt el a devizaalapú kölcsönszerződések kapcsán, hanem azt, hogy a fogyasztó számára a konkrétan megfogalmazott nyilatkozatból érthetőek legyenek a fent összefoglalt követelmények.
14. Ahogyan azt a Határozat⁶ is megállapítja, a Kúria a 2/2014. PJE határozatot alkalmazva precedens értékű ítéletében vizsgált olyan, az Indítványozó által alkalmazott szerződéses dokumentációt, melyek a jelen ügyben is szereplő dokumentációval lényegében azonosak voltak, és egyetlen esetben sem minősítette a világosság és érthetőség követelményével ellentétesnek ezeket.
15. A JPE határozat ehhez képest érdemben és indokolatlanul megváltoztatta a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott követelményeket. A JPE határozatban elvi tartalomként megfogalmazottak szerint: *„A 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet.”*⁷
16. A JPE határozat alapján tehát a hitelintézet által nyújtott tájékoztatás alapján a fogyasztónak felismerni és értékelni kell, tudni következőket:
 - az árfolyamkockázat valós,
 - a forint árfolyama jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat,
 - a fogyasztó tartozása és esedékes fizetési kötelezettsége jelentősen megemelkedhet.
17. A JPE határozat ezzel nem pusztán értelmezte, de érdemben meg is változtatta a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott követelményeket. A 2/2014. PJE határozat alapján elegendő volt, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta, hogy az őt terhelő árfolyamkockázat valós és nincs korlátja. A JPE határozat ezzel szemben elvárja, hogy a fogyasztó felismerhesse és értékelni tudja, hogy a forint árfolyama jelentősen romolhat és a fizetési kötelezettsége jelentősen emelkedhet.
18. Ez a változás nem pusztán a megfogalmazás változtatását jelenti, hanem érdemi változás. Ezt maga a Közbenső Ítélet és a Határozat is egyértelművé teszi.
19. A Közbenső Ítélet arra alapozza a meghozott döntést, hogy a JPE határozat megváltoztatta a 2/2014 PJE határozat által meghatározott követelményeket. A Közbenső Ítélet ugyanis a

⁵

⁶ Határozat Indokolás [34] bekezdés.

⁷ JPE határozat [34] bekezdés.

következőket állapítja meg: „nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének az a tájékoztatás, amelyből az átlagosan tájékozott fogyasztó számára az ugyan érthető, miszerint az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli, de az nem, hogy ez akár jelentősen megemelheti fizetési kötelezettségeit.”⁸

20. Határozat is a JPE Határozatot alkalmazza, saját állítása szerint azért, mert a JPE határozatból kényszerítően következik az adott ügyben megállapított konklúzió. A határozat szerint ugyan a Kúria korábbi gyakorlata jogszerűnek minősítette a jelen ügyben is vizsgált tartalmú szerződéses nyilatkozatokat, „*azonban a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében 2021. november 2021. november 22-én meghozta a már idézett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatát, amely szerint a 2/2014. PJE határozat 1. pontja a továbbiakban csak a JPE határozatban kifejtett kötelező kiegészítő értelmezéssel alkalmazható. [...] A Kúria a továbbiakban a 2/2014. PJE határozat 1. pontját már csak a JPE határozat által adott kiegészítő értelmezéssel alkalmazhatta, azaz a JPE határozat tükrében az érintett árfolyamkockázati tájékoztatásokat újra kellett vizsgálnia.* (kiemelés hozzáadva)”⁹
21. A JPE határozat az irányadó jog normatív tartalmának visszaható hatályú megváltoztatását indokolatlanul, a jogértelmezés elveinek figyelmen kívül hagyásával hajtotta végre. A JPE határozat ugyanis az Európai Bíróság gyakorlatának változására hivatkozva módosítja tartalmilag a 2/2014. PJE határozatot, azonban az Európai Bíróság JPE határozat által idézett döntései nem indokolják ezt a módosítást. Egyetlen idézett döntés sem írja elő a devizaárfolyam jelentős mértékű változása és a fizetési kötelezettség jelentős emelkedése lehetőségére való együttes utalást, illetve azt, hogy a fogyasztónak fel kellett tudni ismerni ezek lehetőségét.
22. A JPE határozat által idézett európai bírósági döntések a következők: C-186/16. sz. Andriuc ügyben hozott ítélet, C-51/17. sz. Ilyés ügyben hozott ítélet, C-776/19–C-782/19. sz. egyesített PNB Paribas ügyekben hozott ítélet és a C-227/18. sz. VE ügyben hozott végzés. Ezek egyike sem utal a jelentős árfolyamváltozás és jelentős fizetési kötelezettség emelkedés lehetsége kettős tesztjére.
23. C-186/16. sz. Andriuc ügyben az Európai Bíróság a fogyasztónak nyújtott tájékoztatás kapcsán a következőt állapította meg: a fogyasztónak nyújtott tájékoztatásnak „*a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést kötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.*”¹⁰
24. A C-51/17. sz. Ilyés ügyben hozott ítélet lényegében az Andriuc ügyben hozott ítélettel azonos megfogalmazást tartalmaz: „*az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is*

⁸ Közbenső Ítélet Indokolás [23] bekezdés.

⁹ Határozat Indokolás [35] bekezdés.

¹⁰ C-186/16., Andriuc, 2017. szeptember 20.-án hozott ítélet 51. pont.

érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.”¹¹

25. Ugyanígy az Andriuc ügyben hozott ítélet megfogalmazásának felel meg a C-776/19–C-782/19. sz. PNB Paribas egyesített ügyekben hozott ítélet. Ezen ítélet szerint a fogyasztónak adott tájékoztatás megfelelő, ha „lehetővé teszi a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára, hogy megértse a szóban forgó pénzügyi mechanizmus konkrét működését, és így felmérje az ilyen szerződési feltételek által ugyanezen szerződés teljes időtartama alatt a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős negatív gazdasági következmények kockázatát.”¹²
26. Végezetül a C-227/18. sz. VE ügyben hozott végzés szintén az Andriuc ügyben felállított tesztet idézi, amennyiben megállapítja, hogy a tájékoztatás megfelel a világosság és érthetőség követelményének, ha „egyfelől a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és másfelől a kölcsönfelvevő rendelkezésére bocsátott teljes összeg és a törlesztőrészletek összege egyértelműen meghatározható. Mivel ezek a folyósítás, illetve a törlesztőrészletek esedékessége időpontjában érvényes árfolyamtól függenek, a világos és érthető megfogalmazás követelménye előírja, hogy ezen összegek számítási mechanizmusát, valamint az alkalmazandó árfolyamot átlátható módon kell ismertetni.”¹³
27. Az idézett ítéletekben megfogalmazott követelmények nem indokolják a 2/2014. PJE határozat módosítását a JPE határozat által, hiszen a 2/2014. PJE határozat már megfelel ezeknek az idézett ítéleteknek. Még kevésbé tartalmazzák az idézett ítéletek a JPE határozatban foglalt kettős követelményrendszert.
28. Összességében tehát a JPE határozat úgy változtatta meg – az EUB döntéseire való hivatkozással – a 2/2014 PJE határozatban meghatározott követelményeket, hogy a változást az Európai Bíróság gyakorlatának változása nem indokolta.
29. A jelen alkotmányjogi panasz kontextusában ez azt jelenti, hogy amennyiben a Közbenső Ítélet és a Határozat helytállóan állítják, hogy a JPE határozatból egyértelműen következik a meghozott döntés, úgy ez egyértelmű bizonyítéka a JPE határozat által végrehajtott módosításnak, és ez alapot teremt az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasznak. Ha pedig Közbenső Ítélet és a Határozat indokolása nem felel meg az irányadó jogi helyzetnek, és a JPE határozat alapján továbbra sem tisztességtelen az Indítványozó által alkalmazott tájékoztatás, úgy a Határozat figyelmen kívül hagyta a jogértelmezés

¹¹ C-51/17., Ilyés, 2018. szeptember 20.-én hozott ítélet 78. pont.

¹² C-776/19–C-782/19., PNB Paribas, 2021. június 10.-án hozott ítélet 78. pont.

¹³ C-227/18., VE, 2018. november 8.-én hozott végzés 40. pont.

Alaptörvényben meghatározott elveit, ami alapot teremt az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszra.

II. Az Alkotmányjogi Panasz benyújtásának jogalapja, a vonatkozó törvényi feltételek teljesülése

1. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának elsődleges jogalapja

30. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának jogalapja elsődlegesen Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének c) pontja, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 37. § (2) bekezdése. Az ezekben foglalt feltételeknek a jelen alkotmányjogi panasz megfelel.

31. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint:

„(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán
a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

32. Emellett az Abtv. 37. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság – egyebek mellett – alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja *„az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangját. Az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”* A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban „Bszi.”) 41/D. § (5) bekezdése szerint a Bszi. 41/D. § (1) bekezdése alapján hozott határozat *„jogegységi határozat hatályú, azt a jogegységi határozatok közzétételére vonatkozó szabályok szerint a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.”* Végezetül az Ügyrend 32/B. § (3) bekezdés második mondata úgy rendelkezik, hogy *„[e] rendelkezés nem zárja ki, hogy más ügyben a Kúria jogegységi hatályú határozata ellen az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtsanak be.”*

33. Az Alkotmányjogi panasszal támadott PJE határozat jogegységi hatályú, melyet a Kúria a Bszi. 41/D. §-a alapján a Magyar Közlönyben közzétett.¹⁴ Ezért a PJE határozat az Abtv. 26. § (1) bekezdése, 37. § (2) bekezdése és az Ügyrend 32/B. § (3) bekezdése második mondata alapján alkotmányjogi panasz tárgya lehet.

34. Az Indítványozó Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozik a jelen alkotmányjogi panaszban. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tisztességes eljáráshoz való jog kétséget kizáróan – az Alkotmánybíróság gyakorlata által

¹⁴ Magyar Közlöny 2023. évi 98. szám, 4949 és köv. old.

is elismert módon - az Alaptörvényben biztosított jog. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panasz pedig az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén alapítható.¹⁵ Erre tekintettel az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja és 52. § (1b) bekezdés b) pontja szerinti feltétel is teljesül.

35. Végül a jelen ügyben a PJE határozatot a Kúria a Határozatban alkalmazta, mely ellen az Indítványozó sem rendes sem rendkívüli jogorvoslat nem vehet igénybe. Ezért az Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt feltétel is teljesül.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának másodlagos jogalapja

36. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának jogalapja másodlagosan az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a. Az ezekben foglalt feltételeknek az alkotmányjogi panasz megfelel.

37. Az Abtv. 27. §-a szerint:

„(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütköztően korlátozza, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet,

a) aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt,

b) akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy

c) akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.”

38. A Határozat az Indítványozó jogegységi panaszát utasítja el, az eljárásban az Indítványozó félként vett részt, így az Abtv. 27. § (2) bekezdése alapjánegyedi ügyben érintett személynek minősül.

39. A lentebb bemutatott indokok alapján a Határozat és az általa felülvizsgált Közbenső Ítélet sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát és a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát. A fent kifejtettek szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, valamint B) cikk (1) bekezdése a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya tekintetében jogalapot ad az

¹⁵ Például: 3062/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [18];

alkotmányjogi panasz benyújtására, így az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltétel is teljesül.

40. Az alaptörvény-ellenesség a lent bemutatott módon ügydöntő volt az eljárásban, ezek hiányában az Indítványozó javára kellett volna ítélni a bíróságnak. A Határozattal szemben nincs helye további jogorvoslatnak, így az Indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontja szerinti feltétel is teljesül.

3. A Közbenső Ítélettel szembeni alkotmányjogi panasz jogalapja

41. A Közbenső Ítélet alkotmányjogi panasszal való támadásának lehetőségét az Ügyrend 32/B. § (2) bekezdése alapozza meg, mely a 32/B. § (4) bekezdésben foglalt általános szabályhoz képest *lex specialis*-ként kimondja, hogy „*az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben benyújtott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az (1) bekezdés alapján utasította vissza, a Kúria jogegységi panasz eljárást lezáró döntésének kézbesítésétől számított, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül az (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszban sérelmezett bírói döntés ellen ismételten benyújtható alkotmányjogi panasz.*”
42. A jelen ügyben az Indítványozó a Közbenső Ítélettel szemben határidőben alkotmányjogi panaszt nyújtott be, melyet az Alkotmánybíróság IV/1937-6/2022. számú végzésében visszautasított.

4. Az alkotmányjogi panasz benyújtására irányadó határidő megtartása

43. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint „*[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani.*”
44. Az Indítványozó részére a Határozatot jogi képviselője útján 2023. június 21-én kézbesítették. Ennek megfelelően az Indítványozó nyilatkozik arról, hogy az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőt megtartotta.

5. Az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján van helye a jelen alkotmányjogi panasznak

45. Az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerint: „*[h]a alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.*”

46. Az Alkotmánybíróság 11/2015. (V. 14.) AB határozatában bírói kezdeményezésre már vizsgálta a 2/2014. PJE 1. pontja alaptörvényellenességét, és elutasította a bírói kezdeményezést. Ugyanakkor 11/2015. (V. 14.) AB határozat más alaptörvényi rendelkezések alapján és más alkotmányos összefüggésre alapozva vizsgálta a 2/2014. PJE határozat 1. pontját, ezért nincsen *res iudicata*-ról szó.
47. A 11/2015. (V. 14.) AB határozatra vezető bírói kezdeményezés az Alaptörvény hatalommegosztás elvét kimondó C) cikk (1) bekezdésére, illetve a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységének ellátását kimondó 25. cikk (1) bekezdésének első mondatára hivatkozott, és az Alkotmánybíróság ezek alapján hozta meg döntését. Emellett a bírói kezdeményezés nem hivatkozott arra a jelen alkotmányjogi panaszban megfogalmazott alkotmányos aggályra, hogy a 2/2014. PJE határozat 1. pontja a 2009. május 22-ig terjedő időszakra magyar jogi alap nélkül, és az uniós jogtól is eltérően fűzte minden további vizsgálat nélkül a tisztességtelenség jogkövetkezményét a világosság és érthetőség követelménye megsértéséhez. Ezért a jelen alkotmányjogi panasz nem azonos alaptörvényi rendelkezéseken alapul és más alkotmányos összefüggésre hivatkozik, mint a 11/2015. (V. 14.) AB határozat.

III. 2/2014. PJE határozat 1. pontja alaptörvény-ellenes

1. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja ellentétes a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával

1.1. A visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában

48. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint: „Magyarország független, demokratikus jogállam.” A jogállamiság elengedhetetlen összetevője a jogbiztonság, melynek fennállása nélkül nem lehet jogállamról beszélni. A jogbiztonság – az Alkotmánybíróság 11/1992. (III. 5.) AB határozatában részletesen kifejtett értelmezés szerint – a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek.
49. A kiszámíthatóság és előreláthatóság elvéből következően a jogalkotót minden jogviszonnyal kapcsolatban kötik a visszaható hatályú törvényhozás korlátai. Szintén a jogbiztonság elve követeli meg, hogy a jogalkotás során meglegyen a lehetőség arra, hogy a jogalanyok magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely jogszerű magatartást visszamenőleges érvénnyel ne minősítsenek jogellenesnek. Ezen követelmény figyelmen kívül hagyása sérti a jogállamiság követelményét.
50. A jogbiztonság megköveteli többek között a szerzett jogok védelmét, a teljességbe ment, vagy egyébként véglegesen lezárt jogviszonyok érintetlenül hagyását, illetve a múltban keletkezett, tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabályokkal való korlátozását.

51. A jogbiztonság elvéből következik, hogy lezárt jogviszonyokat sem jogszabállyal, sem jogszabály hatályon kívül helyezésével – származzék ez akár jogalkotótól, akár az Alkotmánybíróságtól – nem lehet alkotmányosan megváltoztatni. Kivétel ez alól csak akkor engedhető meg, ha azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz céljához képest aránytalan sérelmet.
52. A visszamenőleges jogalkotás tilalmát a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX törvény 2. § (2) bekezdése kifejezetten rögzíti, miszerint *„jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.”* Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján ennek a szabálynak a megsértése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmét jelenti. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 172.] Ilyen esetben az alaptörvény-ellenesség megállapítása nem igényel további mérlegelést: ha a jogszabály a hatályba lépését megelőző időre hátrányosan változtatja meg egy magánjogi jogalany jogi helyzetét, az a jogállamiság sérelmét jelenti, minden további mérlegelés nélkül.
53. Valamely jogszabály azonban nem csupán akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324; 365/B/1998. AB határozat, ABH 1998, 850, 852].
54. Ennek megfelelően lezárt polgári jogviszonyok szabályainak utólagos megváltoztatása alkotmányellenes [7/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, 83, 92]. Ugyanígy alkotmányellenes egy még le nem zárt jogviszony múltban megvalósult tényállási elemeihez olyan jogkövetkezményt fűzni, mely hátrányosabb egy magánjogi jogalany számára, mint ami a tényállási elem megvalósulásakor irányadó volt. Ilyen értelemben alaptörvény-ellenes egy magánjogi szerződés szerződéses kötelezettségeit a múltra nézve megváltoztatni, még akkor is, ha a szerződéses jogviszony még nem zárult le.
55. A múltban létrejött, még le nem zárult jogviszonyok jövőre vonatkozó jogszabályi megváltoztatása részben más alkotmányos mércék szerint ítélandó meg. Ilyen esetben nem automatikus az alaptörvény-ellenesség, akkor állapítható meg, ha a jogszabály szerzett jogot sért vagy ellentétes a jogállamiságból eredő bizalomvédelem elvével. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság a 32/1991. (VI. 6.) AB határozatában rámutatott, különösen a hosszú évekig fennálló szerződési jogviszonyokra a jelentős gazdasági – esetleg politikai –, pénzügyi és egyéb társadalmi változások nyilvánvalóan számottevő hatást, lényegi befolyást gyakorolnak. A szerződéskötéskor előre nem látott körülmények ugyanis lényegesen megváltoztathatják a szerződő felek helyzetét, a jogok és kötelezettségek arányát, és valamelyikük számára rendkívül terhessé vagy egyenesen lehetetlenné tehetik a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartását, illetőleg a szerződés teljesítését [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 166].
56. A szerződéses viszonyok jövőre vonatkozó módosítására irányadó tesztet a devizahitelek kapcsán hozott 8/2014. (III. 20.) AB határozatában foglalta össze az Alkotmánybíróság, a

következésképpen: „[A] tartós jogviszonyok jogszabállyal történő alakítására a *clausula rebus sic stantibus* tételének alkalmazásával kerülhet sor. Eszerint a jogalkotó – akárcsak a bíróság – akkor jogosult a fennálló és tartós szerződési jogviszonyokat módosítani, ha a szerződéskötést követően beállott valamely körülmény folytán a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előre látható, továbbá, ha az túlmegy a normális változás kockázatán. A jogszabályi beavatkozásnak pedig további feltétele, hogy a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű legyen, vagyis a szerződések nagy tömegét érintse. A törvényhozó feladata meghatározni és egyúttal felelőssége eldönteni, hogy melyek azok a területek, amelyeken a beavatkozás már jogalkotási követelmény. Azt pedig, hogy a beavatkozás feltételei alkotmányosan fennállnak-e, köteles bizonyítani. Vita esetén viszont az Alkotmánybíróság jogosult a beavatkozás alkotmányosságát eldönteni, ugyanúgy, ahogy a konkrét, egyes szerződésekben a Ptk. 241. §-a alapján esetenként a bíróság jár el és a feltételek fennállása esetén módosítja a szerződések tartalmát.”¹⁶

57. A visszaható hatály tilalma elsősorban a jogalkotásra vonatkozik. Ugyanakkor a jogalkalmazás is lehet alaptörvény-ellenesen visszaható hatályú,¹⁷ különösen, ha a bírói hatalom nem pusztán egyedi ügyet dönt el, hanem absztrakt-normatív jelleggel határozza meg a jogszabályban található normaszöveg konkrét tartalmát. Ilyen esetben a bírói hatalom által végrehajtott absztrakt-normatív jogértelmezés természetét és következményeit tekintve nem különbözik a jogalkotó hatalommal felruházott végrehajtó hatalom magasabb szintű jogszabályt konkretizáló jogalkotásától.
58. Ez a megállapítás mindenképpen irányadó az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatokra, és az azokkal azonos hatályú, a hivatalos lapban közzétett jogegységi határozatokra. Ugyan ezek csak a bíróságokat kötik, de a bíróságok ezeket az egyedi ügyben alkalmazzák, tőlük nem térhetnek el. Erre tekintettel nyitja meg az Abtv. már idézett 37. § (2) bekezdése egyebek mellett az Abtv. 26. (1) bekezdése szerint alkotmányjogi panasz lehetőségét a jogegységi határozatokkal szemben, és ennek jegyében mondja ki, hogy az alkotmánybírósági eljárás céljaira a jogegységi határozatokat úgy kell kezelni, mint a jogszabályokat.
59. Ebből következőleg az absztrakt-normatív jellegű jogegységi döntés és az azzal azonos hatályú jogegységi hatályú döntés is lehet alaptörvénybe ütköző módon visszaható hatályú. Természetesen önmagában a jogszabály kötelező értelmezésének meghatározása nem visszaható hatályú jogalkotás, hiszen ki lehet indulni abból, hogy a jogszabály a megalkotásától fogva rendelkezett a jogegységi vagy jogegységi hatályú határozatban rögzített tartalommal. Erre tekintettel állapította meg az Alkotmánybíróság a 2/2014. PJE határozattal kapcsolatban, hogy „egy polgári jogi szerződés érvénytelenségének a megállapítása mindig szükségszerűen visszahat a szerződéskötés időpontjára. [...] Az érvénytelenség tehát egy olyan speciális polgári jogi szankció, mely nem válhat el a szerződés létrejöttének időpontjától, annak keletkezéséig szükségszerűen visszahat. Emiatt tehát a vizsgált norma nem a közjogi értelemben vett visszaható hatályú jogalkotás

¹⁶ 8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [90] bekezdés.

¹⁷ 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [55].

sérelmét valósítja meg, hanem az érvénytelenség jogintézményének lényegéből fakadó szükségszerű következményeket alkalmazza.”¹⁸ Kirívó esetben ugyanakkor a jogalkalmazás visszaható hatálya felvetheti fel a jogbiztonság – alaptörvény-ellenességet megalapozó – sérelmét.¹⁹

60. Ilyen kirívó esetről van szó egyrészt akkor, ha a normatív hatással bíró jogegységi határozat polgári jogi szerződések létrejöttének időpontjára visszamenőleges hatással, látszólag jogértelmezésként, de magyar és uniós jogszabályi alapok nélkül változtatja meg alapjaiban a szerződéses felek jogi viszonyait.
61. Ilyen helyzetekre irányadó az Alkotmánybíróság 11/2020. (VI. 3.) AB határozatának általános érvényű megállapítása: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Európai Unió tagállamaiban egységesen alkalmazandó konkrét jogi aktus hiányában az Európai Unió Bírósága ítéletének kiterjesztő értelmezésével hatályos törvényt nem hagyhat figyelmen kívül a bíróság. Erre sem az Európai Unió joga, sem az Alaptörvény nem hatalmazza fel. Éppen ellenkezőleg: az Alaptörvény hetedik módosítása az R) cikk (4) bekezdésében az állam minden szervének, így a bíróságoknak is kötelességévé teszi hazánk alkotmányos önazonossága védelmét. Hatályban lévő törvény alkalmazását általános hatáskörű bíróság az európai uniós jog kiterjesztő értelmezésével nem tagadhatja meg, a hazai jogot nem teheti félre. A hatályos hazai jog alkalmazásának indokolatlan mellőzése sérti az Alaptörvény B) cikkében deklarált jogállamiság elvét is.”²⁰
62. Másrészt a jogbiztonság szempontjából az is, ha a vonatkozó jogszabály kötelező értelmezését egy jogegységi határozat már megállapította, és ezt a rögzített normatartalmat utóbb egy újabb jogegységi hatályú határozat megváltoztatja. Ebben az esetben nem az eleve a normában foglalt és abból értelmezés útján levezethető konkrét normatartalom megállapítása történik a Kúria kvázi normaalkotási tevékenysége útján, hanem egy kvázi normával – a jogegységi döntéssel – kibontott és rögzített normatartalom utólagos módosítása.
63. Különösen így van ez, ha a jogegységi hatályú határozat úgy módosítja a korábban már jogegységi határozattal normatív jelleggel megállapított jogértelmezést, hogy sem a jogszabály szövege, sem pedig a jogszabály értelmezésénél irányadó uniós jogi környezet nem változik érdemben. Ilyen esetben a 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat értelmében lényegében arról van szó, hogy a jogalkalmazó olyan jogi normát alkalmazott az ügyben, amelyet nem vehetett volna figyelembe, és az értelmezett norma személyi hatálya alá tartozó jogalanyok – a jogvitára okot adó eseménykor – nem igazíthatták cselekményeiket ahhoz a jogértelmezéshez, amely alapján a jogalkalmazó a jogvitát elbírálta.²¹ Ilyenkor a jogegységi hatályú határozat a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatban foglaltak értelmében²² önálló jogszabályi tartalommal eloldódik az értelmezett jogszabálytól.

¹⁸ 34/2014. (IX. 14.) AB határozat, Indokolás [95]; 11/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [15].

¹⁹ 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [55].

²⁰ 11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [59]-[60].

²¹ 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [57].

²² 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 514.

1.2. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja sérti a visszamenőleges hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmát.

64. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja megítélése kapcsán mindenekelőtt le kell szögezni, hogy a világosság és érthetőség követelménye az rPtk. 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kifejezetten nem szerepelt az rPtk.-ban. Ahogyan azt a 2/2014. PJE határozat²³ és ezt követve a 11/2015. (V. 14.) AB határozat²⁴ is megállapítja, a világosság és érthetőség követelményének alkalmazása a 2009. május 22. előtt kötött szerződésekre nem a magyar jogból, hanem a 93/13/EK irányelvből ered, mely az un. közvetett hatály konstrukciójával, a magyar jogi szabályok uniós jog konform értelmezésén keresztül érvényesül. A 2/2014. PJE határozat a közvetett hatályt olyan tágan értelmezi, hogy eszerint nem kell megjelölni, melyik magyar jogszabályi rendelkezést értelmeztünk az uniós joggal összhangban, elegendő, ha a magyar jognak nincsen olyan szabálya, ami kizárná az át nem ültetett irányelvi szabálynak a magyar jogban való érvényesülését.
65. Mindebből az következik, hogy a 2009. május 22. előtt kötött szerződésekre nem a magyar jog releváns anyagi jogi szabályai, hanem kizárólag az uniós jog alapján irányadó a világosság és érthetőség követelménye, és csak olyan terjedelemben, ahogyan az az uniós jog értelmezéséből következik.
66. A 2/2014. PJE határozat szándéka szerint a C-26/13. sz. Kásler ügyben²⁵ hozott ítéletéből eredő követelményeket jelenítette meg a magyar jogban Ugyanakkor, ahogyan azt fentebb kifejtettük, sem a Kásler ítélet, sem a 93/13 irányelv szövege, sem pedig az Európai Bíróság gyakorlata nem fogalmaz meg olyan követelményt, hogy a világosság és érthetőség követelményének megsértése automatikusan, minden további körülmény mérlegelése nélkül az érintett szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét és ezzel érvénytelenségét vonja maga után. Éppen ellenkezőleg, a fent idézett európai bírósági gyakorlat szerint a világosság és érthetőség követelményének megsértése „az egyikét képezi azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni a feltétel tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által az ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint elvégzendő értékelése keretében. Ezen értékelés során a kérdést előterjesztő bíróságnak az eljárás valamennyi körülményére tekintettel meg kell vizsgálnia először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodszor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását.”²⁶
67. Ilyen módon a 2/2014. PJE határozat 1. pontja a világosság és érthetőség követelménye megsértésének jogkövetkezménye meghatározásakor nem az uniós jogot alkalmazta vagy értelmezte, hanem abból nem következő módon, sőt azzal ellentétesen járt el úgy, hogy eljárásának a magyar jogi alapja is hiányzott. Mindezt pedig úgy, hogy az ily módon végrehajtott normaalkotás az érvénytelenség jogintézményén keresztül múltra nézve is irányadó. Ezzel a 2/2014. PJE határozat 1. pontja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütköző módon alkotott jogot.

²³ 2/2014. PJE határozat Indokolás III. 1. pont.

²⁴ 11/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [38] – [49].

²⁵ C-26/13., Kásler, 2014. április 30-án hozott ítélet.

²⁶ C-621/17., Kiss, 2019. október 3-án kelt ítélet 49. pont.

2. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát

2.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság vizsgálja, hogy az ügyben eljáró bíróság jogértelmezése nem önkényes-e

68. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a rendes bíróságok jogértelmezési tevékenységének megítélése önmagában nem alkotmányossági kérdés, azonban „[a] jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.”²⁷ Ebből következően a kirívó jogértelmezési hiba esetén az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján vizsgálhatja a rendes bíróságok döntéseit.²⁸
69. Kirívó és azért a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő a jogalkalmazás, ha az eljáró bíróság *contra legem* alkalmazza a jogot. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság ugyanis „lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével.”²⁹ Az Alkotmánybíróság ezt később azzal egészítette ki, hogy „[ö]nmagában egy *contra legem* ítélet még nem szükségképpen alaptörvény-ellenes (*contra constitutionem*) ítélet. Kivételesen, kellően súlyos esetekben azonban egy *contra legem* jogalkalmazás is felemelkedhet alkotmányjogilag értékelhető szintre, és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításához vezethet.”³⁰
70. Ugyanígy kirívó és ezért alaptörvény-ellenes a rendes bíróságok jogértelmezési hibája, ha a bíróság figyelmen kívül hagyja a jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveit. Az Alkotmánybíróság szerint „[a]z Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.”³¹ Ennek körében ha az eljáró bíróság figyelmen kívül hagyja az általa alkalmazott jogszabály célját, úgy „[e]zzel Alaptörvényben rögzített kötelezettségének nem tett eleget, így a meghozott bírói döntés önkényessé vált, mert kilépett abból a jogértelmezési keretből, amelyet számára az Alaptörvény előírt. Az önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes

²⁷ 3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27].

²⁸ 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [54].

²⁹ 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [23].

³⁰ 29/2021. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [28].

³¹ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [26]; 33/2021. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [29].

eljáráshoz való jogot.”³² Az Alkotmánybíróság szerint ugyanis az Alaptörvény bírósági jogértelmezésre vonatkozó 28. cikkének kifejezett figyelmen kívül hagyása *contra constitutionem* mivolta miatt önkényes, és így sérti az érintett felek tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.³³

71. A jogszabályok céljának megállapítása során az Alaptörvény 28. cikke szövege szerint „[a] jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.” Erre a szabályra Alkotmánybíróság is visszatérően hivatkozik.³⁴ Emellett szintén az Alaptörvény 28. cikke szövege szerint „[a]z Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”³⁵
72. Az önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás tilalma az uniós jogra is vonatkozik, hiszen az uniós jog saját erejénél fogva közvetlen alkalmazható, az Alaptörvény E) cikke (3) bekezdése pedig kifejezetten is kimondja, hogy az Európai Unió joga megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt, ezzel deklarálva az uniós jog magyar jogrendszeren belüli kötelező jogszabályi jellegét.
73. Ezért az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] az Európai Unió tagállamaiban egységesen alkalmazandó konkrét jogi aktus hiányában az Európai Unió Bírósága ítéletének kiterjesztő értelmezésével hatályos törvényt nem hagyhat figyelmen kívül a bíróság. [...] Hatályban lévő törvény alkalmazását általános hatáskörű bíróság az európai uniós jog kiterjesztő értelmezésével nem tagadhatja meg, a hazai jogot nem teheti félre.”³⁶ Ez a követelmény elsősorban a jogállamiság elvéből következik,³⁷ de a jogsértés ilyen esetben megállapítható a tisztességes eljáráshoz való jog alapján is. Ahogyan azt a 16/2021. (V. 13.) határozat leszögezi, „[a]z Alaptörvény E) cikk (2) és (3) bekezdése pedig még kivételesen sem biztosít alkotmányos lehetőséget az uniós jog hatályának kiterjesztésére olyan esetekre, melyek nem bírnak uniós jogi érintettséggel (ún. tisztán tagállami tényállások). [...] Az a bírói ítélet ugyanis, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel (Abh., Indokolás [60]). Ilyen esetekben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének nyilvánvaló sérelmére tekintettel a támadott bírói döntést megsemmisíti.”³⁸
74. A 11/2020. (VI. 3.) AB határozat és a 16/2021. (V. 13.) AB határozat olyan tényállásokról szól, ahol az eljáró bíró kellő jogalap nélkül alkalmazott közvetlenül hatályosuló uniós jogszabályt, és hagyta figyelmen kívül az uniós jogszabállyal ellentétes magyar jogszabályt. Ezen határozatok megállapításai azonban teljes mértékben irányadóak olyan helyzetekre is, ahol a bíróság uniós jogi követelményekre alapozza a magyar jogszabályok

³² 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [28].

³³ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [28].

³⁴ 3130/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]; 26/2022. (XI. 3.) AB határozat, Indokolás [20].

³⁵ Idézi szintén 3130/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]; 26/2022. (XI. 3.) AB határozat, Indokolás [20].

³⁶ 11/2020. (VI. 3.) AB, Indokolás [59].

³⁷ 11/2020. (VI. 3.) AB, Indokolás [60].

³⁸ 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29].

egy meghatározott értelmezését, mely értelmezés azonban sem a magyar jogszabály szövegéből, sem az uniós jogból nem következik.

2.2. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja önkényes és ezért sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot

75. Ahogyan fentebb kifejtettük, a 2009. május 22. előtt kötött deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekre nem a magyar jog releváns anyagi jogi szabályai, hanem kizárólag az uniós jog alapján irányadó a világosság és érthetőség követelménye, és csak olyan terjedelemben, ahogyan az az uniós jog értelmezéséből következik. Ugyanakkor sem a 93/13 irányelv szövege, sem pedig az Európai Bíróság gyakorlata nem fogalmaz meg olyan követelményt, hogy a világosság és érthetőség követelményének megsértése automatikusan, minden további körülmény mérlegelése nélkül az érintett szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét és ezzel érvénytelenségét vonja maga után. Éppen ellenkezőleg, a fent idézett európai bírósági gyakorlat kifejezetten további körülmények vizsgálatát írja elő.
76. Ezzel a 2/2014. PJE határozat 1. pontja a világosság és érthetőség követelménye megsértésének jogkövetkezménye meghatározásakor nem az uniós jogot alkalmazta vagy értelmezte, hanem abból nem következő módon, sőt azzal ellentétesen járt el úgy, hogy eljárásának a magyar jogi alapja is hiányzott. Ezzel az önkényes jogértelmezéssel a 2/2014. PJE határozat 1. pontja megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által védett tisztességes eljáráshoz való jogot.

IV. A JPE határozat alaptörvény-ellenes

1. A JPE határozat sérti a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmát

77. A JPE határozat nem a világosság és érthetőség követelménye megsértésének jogkövetkezménye, hanem annak tartalma mikénti meghatározása miatt alaptörvény-ellenes.
78. Ahogyan ezt fentebb kifejtettük, hogy a JPE határozat úgy módosította a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában megfogalmazott követelményeket, hogy ez a módosítás nem következett az Európai Bíróság gyakorlatából.
79. 2/2014. PJE határozat 1. pontja által a világosság és érthetőség követelménye tartalmával kapcsolatban alapul vett C-26/13. sz. Kásler ügyben hozott ítélet már tartalmazta az árfolyamkockázat kapcsán azt a követelményt is, hogy a fogyasztónak módjában kell, hogy álljon „egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.”³⁹ (kiemelés hozzáadva.)

³⁹ C-26/13., Kásler, 2014. április 30-án hozott ítélet 75. pont: „Az előzőekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben

80. Erre tekintettel a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott követelmény (valós és korlátlan árfolyamkockázat felismerhetősége) magában foglalta a gazdasági következmények felismerhetőségének a követelményét is. Ezért az Európai Bíróságnak a JPE határozatban idézett C-186/16. sz. Andriciuc ügyben hozott ítélete és az azt idéző ítéletei nem változtatták meg az irányadó uniós jogi követelményeket, és így nem tették szükségessé a 2/2014. PJE határozat tartalmi módosítását, két új követelmény (jelentős árfolyamváltozás és jelentős fizetési kötelezettség emelkedés lehetőségének felismerhetősége) bevezetésével.
81. A Kásler ügyben is szereplő és a 2/2014. PJE határozatban átültetett gazdasági követelmények felismerhetősége követelmény nyilvánvalóan magában foglalja azt, hogy ezek a következmények jelentősek is lehetnek. Ezért az Andriciuc ügyben megfogalmazott és azt követő ítéletekben idézett követelmény az esetlegesen jelentős gazdasági következmények felismerhetőségére vonatkozóan nem változtatta meg az uniós jogot. Ezért az Andriciuc ügy és az azt idéző ítéletek nem tették szükségessé a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott teszt módosítását. Ami a jelentős árfolyamváltozás felismerhetőségét illeti, erre az Andriciuc és azt követő ítéletek egyrészt nem utalnak, másrészt pedig ennek megfelel 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott korlátlan árfolyamváltozás lehetősége felismerhetőségének a követelmény.
82. Ezért a JPE határozat úgy módosította a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott követelményeket, hogy azokat nem indokolta az Európai Bíróság ítélkezése, ezen belül is különösen az Andriciuc ügy és az azt idéző ítélete. Ennek felel meg, hogy A Kúria devizahiteles pereket vizsgáló Konzultációs Testülete 2019. április 10.-án kelt állásfoglalásában⁴⁰ kifejezetten kimondta, hogy egyebek mellett „az Európai Unió Bírósága által különösen a C-26/13., C-186/16., C-51/17. sz. ügyekben a tájékoztatás tisztességtelensége tárgyában kifejtettek alapján [...] a Kúriának az ezzel kapcsolatos elvi iránymutatásai (6/2013. PJE számú jogegységi határozat 3. pontja; 2/2014. PJE számú jogegységi határozat 1. pontja) változatlanul irányadóak.” Mi több, a Konzultációs Testület megállapította azt is, hogy „[a]nnak megítélése, hogy az adott ügyben az árfolyamkockázatról való tájékoztatás tisztességes volt-e vagy sem, a bizonyítékok összességének értékelésén alapuló mérlegelési kérdés, így erre nézve a bíróságok számára jogegységi határozattal további kötelező iránymutatás általános jelleggel nem adható.”
83. A Kúria 2/2014. PJE határozatával az uniós jog alapján megállapított követelmények indokolatlan, az uniós jog változásával nem indokolt, az érvénytelenség jogintézményén keresztül visszaható hatályú megváltoztatása a JPE határozattal ellentétes az Alaptörvény

szereplőhöz hasonló szerződési feltétel esetén azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.”

⁴⁰ A Kúria devizahiteles pereket vizsgáló Konzultációs Testülete állást foglalt az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési kikötések tisztességtelenségéről, <https://www.kuria-birosag.hu/hu/sajto/kuria-devizahiteles-pereket-vizsgalo-konzultacios-testulete-allast-foglalt-az>.

B) cikk (1) bekezdésével. A JPE határozat ezzel a módosítással olyan jogszabályi követelmények alkalmazására kötelezi a bíróságokat, melyek a 2009. május 22 előtti magyar jogból és az uniós jogból sem következnek. Így a JPE határozat önálló jogszabályi tartalommal eloldódott az értelmezett jogszabálytól, és a bíróságoknak olyan jogi normát kell alkalmazniuk, amelyet az értelmezett norma személyi hatálya alá tartozó jogalanyok – a jogvitára okot adó eseménykor – nem vehettek figyelembe és nem igazíthatták cselekményeiket ahhoz a jogértelmezéshez, amit a JPE határozat előír. Ez pedig ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő visszamenőleges hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával.

2. A JPE Határozat sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát

84. Indítványozó álláspontja szerint a JPE határozat ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogával, mert a jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek figyelmen kívül hagyásával, önkényesen értelmezte az irányadó uniós jogot, és ezzel az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel megsértette az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.
85. Az Alkotmánybíróság fent ismertetett gyakorlata szerint az önkényes bírói jogértelmezés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vezet. Önkényes a jogértelmezés különösen akkor, ha a jogértelmezés kifejezetten *contra legem* történik, vagy ha a jogértelmezés figyelmen kívül hagyja az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat. Az uniós jog kontextusában pedig sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, ha az Európai Unió Bírósága ítéletének kiterjesztő értelmezésével hatályos törvényt hagy figyelmen kívül a bíróság.
86. A jelen ügyben a JPE határozat pontosan ezen kritériumok megsértése miatt önkényes. Ahogyan fentebb kifejtettük, a JPE határozat úgy módosítja kötelező jelleggel a 2/2014. PJE határozatban megfogalmazott követelményeket, hogy ezek a módosítások nem következnek az Európai Bíróság gyakorlatából. Ezzel a PJE határozat kiterjesztően értelmezve az Európai Bíróság gyakorlatát olyan normatartalmat tulajdonít a rPtk. 2009. május 22. előtt hatályban volt szabályainak, melyek nem csak a 2/2014. PJE határozattól térnek el, de nem következnek sem az rPtk. akkor hatályos szövegéből sem pedig az Európai Bíróság 2/2014. PJE határozat utáni gyakorlatából sem. Ez *contra legem*, önkényes jogalkalmazás, ami sérti az Indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jogát.

V. A Határozat és a Közbenső Ítélet Alaptörvény-ellenes

87. Indítványozó álláspontja szerint a Határozat és a Közbenső Ítélet ellentétesek az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogával, mert
1. nem tesznek eleget az indokolási kötelezettségnek,
 2. az általuk alkalmazott jogértelmezés önkényes és

3. a Határozat kellő indokolás nélkül mellőzte az előzetes döntéshozatal kezdeményezését.

1. A Határozat és a Közbenső Ítélet megsértették az indokolási kötelezettséget

88. Az egyes eljárási törvények szerinti indokolási kötelezettség a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti és egyben a jogorvoslathoz való jog gyakorolhatóságának is értelemszerű előfeltétele.⁴¹
89. Nem csupán az lehet alkotmányosértő, ha az eljáró bírónak felróható okból teljesen hiányzik az indokolás, hanem az is, ha az indokolás csupán formális, túl sematikus vagy nagyon általános: a felek nem tudják meg belőle, hogy melyek voltak a döntés melletti jogi érvek. Ez adott esetben elzárhatja előlük, de legalábbis jelentősen megnehezíti számukra a jogorvoslati joguk gyakorlását⁴².
90. A Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában rögzítette, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az indokolt bírói döntéshez való jogot is. Ennek a jogosultságnak a tartalmát és terjedelmét a testület az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: „EJEB”) gyakorlatában kimunkált standardoknak megfelelően jelölte ki, azaz a strasbourgi fórum jogértelmezését tartotta irányadónak⁴³, pontosabban követendő minimumnak.
91. Az EJEB szerint az EJEE 6. cikk 1. bekezdésében foglalt garanciák magukban foglalják a bíróságok azon kötelezettségét, hogy döntéseiket megfelelően megindokolják (H. kontra Belgium, § 53). Egy megindokolt döntés megmutatja a feleknek, hogy ügyüket valóban megtárgyalták. Ugyan a hazai bíróságoknak van bizonyos mérlegelési szabadságuk az érvek kiválasztása és a bizonyítékok befogadása tekintetében, de döntéseik indokolásával kötelesek igazolni lépéseiket (Suominen kontra Finnország, § 36). Az indokolásnak olyannak kell lennie, amely képessé teszi a feleket arra, hogy hatékonyan éljenek az eseteleges rendelkezésekre álló fellebbezési lehetőséggel (Hirvisaari kontra Finnország, § 30 in fine). Az indokolási kötelezettség terjedelme változhat a döntés jellege szerint (Ruiz Torija kontra Spanyolország, § 29; Hiro Balani kontra Spanyolország, § 27), és csak az ügy körülményeinek fényében határozható meg. Azonban amikor egy fél beadványa döntő jelentőségű az eljárás kimenetele szempontjából, egyéni és kifejezett választ igényel (Ruiz Torija kontra Spanyolország, § 30; Hiro Balani kontra Spanyolország, § 28).⁴⁴
92. A bíróságoknak ezért meg kell vizsgálniuk a következőket:
- a peres felek fő érveit (Buzescu kontra Románia, § 67; Donadze kontra Grúzia, § 35);

⁴¹ A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (HVG-ORAC, 2018, 1-2146. o.)

⁴² Bencze Mátyás – Kovács Ágnes: „Nem foghat helyt” – Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről, <http://real.mtak.hu/101785/1/nemfogathelyt.pdf> 2.o.

⁴³ Ugyanott 1.o.

⁴⁴ „Kézikönyv a 6. cikkről. A tisztességes eljáráshoz való jog (polgári jogi ág)” (Az EJEB kiadványa), https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_HUN.pdf 237-242 bekezdés.

- az EJEE és Jegyzőkönyvei által biztosított jogokkal és szabadságokkal kapcsolatos előterjesztéseket – ezeket a nemzeti bíróságok kötelesek különös szigorúsággal és gondossággal megvizsgálni (Wagner és J.M.W.L. kontra Luxemburg, § 96).⁴⁵
93. A tisztességes eljárás fogalma azonban megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok, amelyek szüksézáuan indokolják döntésüket – akár az alsóbb szintű bíróság indokolásának beemelésével, akár más módon –, valóban érintsek az eléjük tárt alapvető kérdéseket, és ne csak minden további nélkül helybenhagyják az alsóbb bíróság megállapításait (Helle kontra Finnország, § 60)⁴⁶.
94. Az EJEE-vel párhuzamosan a Charta 47. cikke az EJEE 6. cikk 1. bekezdésével tartalmilag egyezően állapítja meg a tisztességes eljáráshoz való jogot.
95. A 7/2013. (III. 1.) AB határozata – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által az Alkotmánnyal kapcsolatban korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők.⁴⁷
96. A 7/2013. (III. 1.) AB határozata rögzíti, hogy
- az EJEB az indokolt bírói döntéshez való jogot az EJEE 6. cikkben foglalt tisztességes tárgyaláson való jog részeként tekinti;
 - elképzelhető, hogy az indokolás lényeges kérdésre vonatkozó hiányos indokolása az EJEE 6. cikkben biztosított jog megsértését idézi elő;
 - a [bíróági] döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatról a határozatának indokolásában is számot adjon; továbbá
 - az EJEB az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indoklás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosabb körülírt kérdését érinti-e.⁴⁸
97. A Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában kiemelte azt is, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság – jelen esetben a felülvizsgálati fórumként eljáró Kúria – ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit

⁴⁵ Ugyanott 243. bekezdés.

⁴⁶ Ugyanott 244-246. bekezdés.

⁴⁷ 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27].

⁴⁸ 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31].

kellő alapossggal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.⁴⁹

98. Jelen panasz tekintetében a fentieknek azért van jelentősége, mert a Határozat és a Közbenső Ítélet nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy az Indítványozó által előadottakkal ellentétben

- a Hitelszerződés mely pontja, melyik – a tényállás megvalósulásának időpontjában hatályos – jogszabály alapján érvénytelen, és ennek a pontnak az érvénytelensége miért hat ki a teljes szerződés érvénytelenségére. Erre figyelemmel az érdemi döntés lényege marad indokolás nélkül;
- miért nem vizsgálta érdemben az Indítványozó azon érvelését, hogy az rPtk. 209/B. § (6) bekezdésére és az Európai Bíróság gyakorlatára tekintettel nem állapítható meg további vizsgálat nélkül az rPtk. 209/B. § (1) bekezdése szerinti érvénytelenség
- miért nem részesültek a felperesek megfelelő tájékoztatásban, különös tekintettel arra, hogy a Kúria a saját, jogegységi panasztanácsban meghozott JPE határozatában maga által 16 alkalommal hivatkozott EUB C-227/18. számú végzés alapján a fogyasztónak adott tájékoztatásnak nem kell meghatározott szavakat, kifejezéseket vagy fordulatokat tartalmaznia, hanem annak összességében kell megfelelőnek lennie⁵⁰ (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2. L. pont).
- a Felperesek miért nem tudták volna felismerni a Hitelszerződésből eredő és általuk viselendő kockázat gazdasági következményeit⁵¹

99. Éppen ezért, ahogyan a 3328/2022. (VII. 21.) AB határozat is hangsúlyozza, „[a] tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jogból következően - az Alkotmánybíróság fent idézett joggyakorlatára, valamint az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel - elvárható, hogy ha egy bírósági eljárásban valamely fél az ügy érdeme szempontjából releváns jogszabályi rendelkezés értelmezése vonatkozásában a jogszabályi céljával, illetve ennek a józan észnek megfelelő voltával kapcsolatos érveket ad elő, akkor azokat a bíróság kellő alapossggal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.”⁵²

100. Mindezekkel szemben a Kúria sem a Közbenső Ítéletben, sem a Határozatban nem ad számot arról, hogy az Indítványozó fenti, a jogvita lényegére vonatkozó releváns érveléseit hogyan értékelte. Ezzel a Kúria érdemben nem bírálta el az elé tárt jogvitát, hiszen az

⁴⁹ 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [32]-[34].

⁵⁰ Indítványozó nem a Kúria döntésének tartalmát vitatja jelen alkotmányjogi panaszban, hanem azt, hogy a t. Kúria miért nem oldotta fel megfelelő bírósági indokolással az Indítványozó részletes indokolást tartalmazó beadványa és a Közbenső Ítélet közötti ellentmondást.

⁵¹ Indítványozó itt sem a Kúria döntésének tartalmát vitatja jelen alkotmányjogi panaszban, hanem azt, hogy a Kúria miért nem oldotta fel megfelelő bírósági indokolással az Indítványozó részletes indokolást tartalmazó beadványa és a Közbenső Ítélet közötti ellentmondást.

⁵² 3328/2022. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [34]. Azonos álláspont jelenik meg többek között 5/2022. (IV. 14.) AB határozat Indokolásának [66] pontjában is.

Indítványozó lényeges érveléseit nem értékelte, tehát vélhetőleg nem is vizsgálta. Ezért a Határozat és a Közbenső Ítélet sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.

2. A Határozat és a Közbenső Ítélet önkényesen alkalmazták az irányadó jogot

101. Indítványozó fent kifejtett álláspontja alapján a JPE határozat alaptörvénybe ütköző módon változtatta meg a 2/2014. PJE határozatból eredő követelményeket, és ez vezetett a Közbenső Ítéletben és a Határozatban az Indítványozó által alkalmazott tájékoztatás tisztességtelenségének a megállapításához. Amennyiben ugyanakkor a Tisztelt Alkotmánybíróság úgy ítélné meg, hogy a JPE határozat nem változtatta meg érdemben a 2/2014. PJE határozatból eredő követelményeket, vagy pedig a változtatás önmagában nem ütközik az alaptörvénybe, úgy a Közbenső Ítélet és Határozat figyelmen kívül hagyták a jogértelmezés Alaptörvényben meghatározott elveit, és ezzel megsértették az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. Másként megfogalmazva, ha a JPE határozat által megfogalmazott teszt nem módosítás csak pontosítás, és az új értelmezés már eleve benne foglaltatott a 2/2014. PJE határozat 1. pontja szövegében, akkor nincs új követelmény, és így nem magyarázható az Indítványozó által nyújtott tájékoztatás korábbi gyakorlattól eltérő minősítése.
102. Ahogyan ugyanis azt fent jeleztük, a Kúria Közbenső Ítéletet és Határozatot megelőző gyakorlata világosnak és érthetőnek minősítette az Indítványozó által a fogyasztóknak adott tájékoztatást, és ezt a Határozat maga is kifejezetten elismeri.⁵³ A Pfv.I.21.563/2018/14. számú, 2019. május 29-én kelt precedens értékű ítéletben a Kúria egy 2005. május 18-án kelt kölcsönszerződés 10.12. pontjában foglalt tájékoztatásról megállapította, hogy az megfelelt a tájékoztatásra vonatkozó feltételeknek.⁵⁴ Hangsúlyozni kell, hogy ez a precedens értékű ítélet a C-186/16. sz. Andriciuc ügyben hozott ítélet után született,⁵⁵ tehát az abban foglalt, és a JPE határozat által hivatkozott követelményeket már figyelembe kellett vennie. Mi több, Pfv.I.21.563/2018/14. számú ítélet kifejezetten is hivatkozik az Európai Bíróság JPE határozat által idézett C-51/17. sz. Ilyés ügyben hozott ítéletére, és megállapítja, hogy a vizsgált tájékoztatás megfelel az Ilyés ítéletben szereplő azon követelményeknek, hogy átlagos fogyasztónak képesnek kell lenni felismerni a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődésének lehetőségét és értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.⁵⁶
103. Pfv.I.21.563/2018/14. számú ügyben az Indítványozó által adott tájékoztatás ugyanazokat az elemeket tartalmazta, mint a jelen ügyben vizsgált tájékoztatás: ahogyan azt a Határozat is ismerteti,⁵⁷ a jelen ügyben aláírt kölcsönszerződés 10.2. pontja szerint az adósok kifejezetten nyilatkoztak arról, hogy a banktól azt a felvilágosítást, amely szerint a jelen szerződés szerinti kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet

⁵³ Határozat, Indokolás [34] bekezdés.

⁵⁴ Pfv.I.21.563/2018/14. számú precedens értékű ítélet, Indokolás [13].

⁵⁵ Az Andriciuc ügyben 2017. szeptember 20-án hozott ítéletet az Európai Bíróság.

⁵⁶ Pfv.I.21.563/2018/14. számú precedens értékű ítélet, Indokolás [13].

⁵⁷ Határozat, Indokolás [1].

abban az esetben, ha a kölcsön 1.1. pont szerinti devizanemének forintárfolyama jelentősen változik, megértették és ezen információ ismeretében is igénybe kívánják venni a kölcsönt a jelen szerződésben foglaltak szerint.

104. A Közbenső Ítélet és a Határozat azzal indokolja a tájékoztatás eltérő megítélését, hogy a JPE határozat tükrében a tájékoztatókat újra kellett vizsgálni. A Közbenső Ítélet szerint: „[a] JPE határozat által megfogalmazott jogértelmezési mércéből az következik, hogy nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének az a tájékoztatás, amelyből az átlagosan tájékozott fogyasztó számára az ugyan érthető, miszerint az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli, de az nem, hogy ez akár jelentősen megemelheti fizetési kötelezettségeit, és amely lényegében (csak) arra terjedt ki, hogy az árfolyam a fogyasztó javára és terhére is változhat (Kúria Gfv.VII.30.315/2020/5.), mert ez nem elegendő arra, hogy az átlagosan tájékozott fogyasztó megalapozott döntést hozzon.”⁵⁸ A vizsgált tájékoztatásról pedig a következőt állapítja meg a Közbenső Ítélet: „A Kúria megítélése szerint ez a szerződéses rendelkezés, amely lényegében csak ismerteti az árfolyamkockázat mibenlétét (az árfolyamkockázat jelentős lehet, ha a forint/deviza árfolyam jelentősen változik), de nem hívja fel a fogyasztó figyelmét kellő súllyal, átlátható módon az árfolyamromlás valós, lehetséges következményeire, arra, hogy annak esetleges, előre nem látható bekövetkezése az adós fogyasztó gazdasági helyzetét rendkívül súlyosan érintheti, nem világos és nem érthető.”⁵⁹
105. Ez az indokolás részben irreleváns, hiszen a fogyasztónak adott tájékoztatás a jelen ügyben nem csak arra terjedt ki, hogy az árfolyam a fogyasztó javára és terhére is változhat. Másrészt nem indokolja sem a Közbenső Ítélet, sem a Határozat, miért nem foghatta át az átlagos fogyasztó tudata a fizetési kötelezettségei jelentős változásának lehetőségét, ha egyébként nem vitatottan megérthette, hogy az árfolyamkockázata jelentős lehet és hogy a forint/deviza árfolyam jelentősen változhat. Ennek az indokolásnak a hiánya önkényessé teszi a Közbenső Ítéletet és a Határozatot.
106. Az Indítványozó által nyújtott tájékoztatás Közbenső Ítélet és a Határozat általi tisztességtelennek minősítése csak akkor állhatná meg a helyét, ha a JPE határozatban megfogalmazott követelményeket úgy értenénk, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásnak tartalmaznia kellene szó szerint a JPE határozatban leírtakat, vagy legalábbis a JPE határozatban rögzített szófordulatokat.
107. Ezt támasztja alá, hogy a Kúria a JPE határozatot követően is világosnak és érthetőnek minősített *más hitelintézetek által* nyújtott tájékoztatást, de csak akkor, ha a tájékoztatásban szerepeltek a JPE határozat szófordulatai. Így például a Kúria Gfv.III.30.061/2022/5. számú ítéletében egy olyan tájékoztatást talált megfelelőnek a Kúria, mely szerint „[a] mennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke **akár jelentős mértékben is emelkedhet.**”⁶⁰(kiemelés hozzáadva). Hasonlóan a Gfv.VI.30.230/2021/5. számú ügyben világosnak és érthetőnek találta a Kúria egy másik

⁵⁸ Közbenső Ítélet, Indokolás [23].

⁵⁹ Közbenső Ítélet, Indokolás [24].

⁶⁰ Gfv.III.30.061/2022/5. számú ítélet, Indokolás [5].

hitelintézet által nyújtott azon tájékoztatást, mely szerint egyfelől „a jelen kölcsön vonatkozásában **jelentős árfolyamkockázata** keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam **jelentősen változik**”,⁶¹ másrészt pedig „a hitel-konstrukcióban a forint/svájci frank mozgásból adódóan felmerül a veszteség kockázata, a konstrukció a devizaárfolyamok piaci mozgásának kitett; a szerződés futamideje alatt a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása esetén a svájci frankban megállapított törlesztőrészlet forintban megfizetendő ellenértéke **akár jelentős mértékben is emelkedhet**”⁶² (kiemelések hozzáadva).

108. A Kúria más ügyekben folytatott gyakorlatát figyelembe véve tehát a Közbenső Ítélet és a Határozat azért állapítja meg az Indítványozó által nyújtott, és korábban többször világosnak és érthetőnek minősített tájékoztatás tisztességtelenségét, mert a tájékoztatás nem tartalmazza a JPE határozatban található szófordulatokat. Ugyanakkor az Európai Bíróság gyakorlata egyértelmű abban a tekintetben, hogy a 93/13 Irányelv 4. cikk (2) bekezdése nem ír elő konkrét megfogalmazást, az elvárás pusztán az, hogy az fogyasztó a részére átadott információk összessége alapján képes legyen a releváns körülményeket és lehetőségeket megérteni. „E tekintetben, még ha – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság is kiemelte – a szerződéses feltételek nem is utalnak kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, e bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a fogyasztó a hitelező által rendelkezésére bocsátott információk összessége alapján képes volt-e értékelni az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.”⁶³ (kiemelés hozzáadva)

109. Meghatározott szófordulatoknak a tájékoztatásban való elvárásával a Határozat és a Közbenső Ítélet kifejezetten megsérti a releváns uniós jogból fakadó követelményeket. Ez a formális jogértelmezés “szófordulat keresés” eredményét tekintve is önkényes, diszkriminációhoz vezet, hiszen így egy csaknem egy csaknem két évtizeddel ezelőtt választott szerződéses szófordulat, és így lényegében a véletlen, nem pedig tényleges, tartalmi világosság és érthetőség, valamint a tisztességes tájékoztatásra való törekvés minősíti a szerződéses rendelkezést. Nem állítható, hogy más hitelintézetek ügyfelei többet tudhattak a valós kockázatokról a szerződéskötés idején, pusztán azért, mert a szerződésben vagy a külön nyilatkozatban a „jelentős” szó szerepelt. A 2008-2009-es válságot megelőzően a valóságban nem lehetett olyan szignifikáns különbség a hitelfelvevő ügyfelek tudattartama között, amit egy-két szó hiánya vagy megléte generált volna. Az Indítványozó piaci részesedése a devizahitelek tömeges felvétele idején 4% volt, az általa nyújtott tájékoztatás pedig érdemben nem volt kevésbé informatív, mint a piac jelentős részét kiszolgáló hitelintézetek tájékoztatásai. Ha az Indítványozó által nyújtott tájékoztatás tisztességtelen, mert ennek alapján nem láthatta előre a 2008-2009-es válsághoz hasonló fejlemények lehetséges következményeit, akkor ugyanez irányadó valamennyi piaci szereplő tájékoztatására is, attól függetlenül, hogy bizonyos szófordulatok azokban szerepelnek-e. Mi több, az Indítványozó – az akkori piaci gyakorlattól eltérően – külön felhívta a fogyasztók figyelmét a pótfedezet bevonásának

⁶¹ Gfv.VI.30.230/2021/5. számú ítélet, Indokolás [3].

⁶² Gfv.VI.30.230/2021/5. számú ítélet, Indokolás [4].

⁶³ C-227/18., VE, 2018. november 8-én hozott végzés 38. pont.

szükségességére, ami 2004 és 2010 között jóval világosabb és érthetőbb volt, mint az, hogy a kockázatot „akár jelentősnek” minősített a vonatkozó nyilatkozat. Ezért a szerződéses és külön nyilatkozatok által adott tájékoztatás átfogó értékelése helyett egyes konkrét szófordulatok keresése szükségszerűen önkényes és így eredményében diszkriminatív eredményre vezet.

110. Ez az önkényesség különös súlyú következményekkel jár, hiszen emiatt a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát meghatározó szerződéses rendelkezés válik érvénytelenné, ezen belül is semmissé, annak minden, igen súlyos következményével. Ennek fényében különösen önkényes és eredményét tekintve diszkriminatív az EUB által szorgalmazott átfogó értelmezés helyett a formális alapon való semmisnek minősítés.
111. Mindezekre tekintettel a Határozat és a Közbenső Ítélet megsértette a jogértelmezésnek az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott elveit, mert nem vette figyelembe az irányadó uniós jogot és önkényesen, végeredményben diszkriminatívan, egyes szófordulatok hiányára alapozva minősítették tisztességtelennek az Indítványozó által nyújtott tájékoztatást. Ezért a Határozat és a Közbenső Ítélet önkényesen alkalmazta az irányadó jogot, és ezzel megsértette az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.

3. A Határozat kellő indokolás nélkül mellőzte az előzetes döntéshozatal kezdeményezését

3.1. Az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére vonatkozó indítvány indokolás nélküli elutasítása sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot

112. Az Alkotmánybíróság általában nem minősíti alaptörvény-ellenesnek, ha elmarad az előzetes döntéshozatal kezdeményezése annak ellenére, hogy annak az uniós jog alapján helye lenne. Ugyanakkor a 26/2015. (VII. 21.) AB határozat szerint a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadóan „az eljáró bíróságnak alakszerű döntést kell hoznia a kezdeményezésről, és azt legkésőbb az ügydöntő határozatban meg kell indokolnia. [...] Ennek elmaradása érdemi kihatással lehet a jogvita végeredményére, ezért a bíróság köteles megindokolni az indítvány elutasítását, mivel egyrészt ez garantálja, hogy megalapozott döntést hozott a kezdeményezés tárgyában, másrészt a peres fél innen ismerheti meg a döntés okát.”⁶⁴ Ebből következőleg sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot, ha az ügyben legmagasabb fokon eljáró bíró anélkül utasítja el az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére vonatkozó indítványt, hogy azt megindokolná.
113. Ugyanezt támasztja alá az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: „EJEB”) gyakorlata is. Az EJEB állandó gyakorlata szerint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: „Egyezmény”) 6. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a nemzeti bíróságok kötelesek megindokolni az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtását megtagadó határozatukat, különösen akkor, ha az alkalmazandó jog csak kivételes esetben teszi lehetővé az ilyen elutasítást. Az EJEB ebből azt a következtetést vonta le, hogy amikor

⁶⁴ 26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [60].

a 6. cikk (1) bekezdésének megsértésére hivatkozó panaszt tárgyalja, feladata annak biztosítása, hogy a kifogásolt elutasításhoz megfelelően csatolták az indokolást.⁶⁵ Ezt a tételt utoljára a Rutar ügyben 2022. december 15-én hozott ítéletében erősítette meg az EJEB.⁶⁶

114. Az Alkotmánybíróság szerint az EJEB gyakorlata segítséget nyújthat az alkotmányos – Alaptörvényben és nemzetközi egyezményben rögzített – alapvető jogok értelmezéséhez, tartalmuk és kiterjedésük meghatározásához. Az Egyezményben biztosított jogok jelentéstartalma ugyanis az EJEB egyedi ügyekben hozott döntéseiben testesül meg, amely elősegíti az emberi jogok értelmezésének egységesen érvényesülő felfogását.⁶⁷ Az EJEB gyakorlatának figyelembevétele nem eredményezheti az Alaptörvényből le nem vezethető jog biztosítását, azonban magában foglalja az Alaptörvényben biztosított alapvető jog korlátozása megítélésekor az EJEB által biztosított védelmi szint garantálását. Az EJEB gyakorlata az alapvető jogoknak azt a minimum szintjét határozza meg, amelyet minden részes államnak biztosítani kell. Az Alkotmánybíróság azonban ettől eltérő, magasabb követelményrendszert is kialakíthat az emberi jogok (alapvető jogok) védelmére.⁶⁸

115. Mindezekből következően nem kétséges, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jogot sérti az, ha a bíróság nem indokolja meg kellően az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére vonatkozó indítvány elutasítását.

3.2. A Határozat nem indokolta érdemben az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére vonatkozó kérelem elutasítását

116. Az Indítványozó a jogegységi panaszában kezdeményezte előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését abban a kérdésben, hogy a 93/13 irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 3. cikk (1) bekezdését egymásra figyelemmel úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a szerződés elsődleges tárgya meghatározására vonatkozó feltétel nem világos és érthető, az önmagában ezen okból tisztességtelennek minősül.

117. A Határozat ezt az indítványt pusztán azzal az indokolással utasította el, hogy a „93/13/EGK irányelv hivatkozott rendelkezését azonban már számos EUB határozat értelmezte – köztük a 2/2014. PJE alapjául szolgáló C-26/13. számú vagy az alperes által a kiegészítő beadványában megjelölt újabb határozat is – ismételt ilyen jellegű kérdés feltételére így nincs ok a norma egyértelmű volta miatt és azért, mert a Kúriában sem merült fel kétség a szabály értelmét illetően (*acte clair*).”

118. A fentebb kifejtettek szerint a 2/2014. PJE határozat 1. pontja jogellenességét az alapozza meg, hogy az uniós jog a 2/2014. PJE határozat 1. pontjától eltérően állapítja meg a világosság és érthetőség követelménye megsértésének a jogkövetkezményét. Erre vonatkozóan az Indítványozó több európai bírósági ítéletre is hivatkozott a Kúria előtt. Ilyen körülmények között nem felel meg a valóságnak a Kúria által adott azon indokolás,

⁶⁵ Összefoglalóan Baydar v. the Netherlands, no. 55385/14, 24 April 2018, §§ 39-44; Sanofi Pasteur v. France, no. 25137/16, §§ 33-37, 13 February 2020, §§ 67-70.

⁶⁶ Rutar and Rutar Marketing d.o.o. v. Slovenia, no. 21164/20, 15 December 2022, § 58.

⁶⁷ 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [19].

⁶⁸ 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [48].

hogy az uniós szabály egyértelmű, legalábbis semmiképp sem abban az értelemben, hogy az uniós gyakorlat a 2/2014. PJE határozat 1. pontjával összhangban lenne. Éppen ellenkezőleg, az uniós jog a jogkövetkezmény tekintetében egyértelműen ellentétes 2/2014. PJE határozat 1. pontjával. Ezért az adott ügy kontextusában nem tekinthető érdemi indokolásnak a Határozat indokolása, és így a Határozat sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.

VI. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése indokolt

119. Amennyiben a Tisztelt Alkotmánybíróság úgy ítélné meg, hogy JPE határozat által alkalmazott európai bírósági gyakorlat értelmezése a fentebb kifejtettek ellenére nem egyértelmű, úgy alternatívan indítványozzuk, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság Abtv. 60. §-a és az Ügyrend 45. § (1) bekezdése alapján az eljárását függessze fel, és az Európai Unió Működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke alapján kezdeményezzen előzetes döntéshozatalt az Európai Unió Bíróságánál.
120. Ahogyan fentebb kifejtettük, a 93/13 irányelv és az Európai Bíróság gyakorlata – a 2/2014. PJE határozat 1. pontjától eltérően – nem fűzi automatikusan az érvénytelenség jogkövetkezményét a világosság és érthetőség követelménye megsértéséhez. Az Európai Bíróság gyakorlata pedig érdemben nem tért el a C-26/13. sz. Kásler ügyben megfogalmazott követelményektől, a JPE határozat ennek ellenére az Európai Bíróság egyes ítéleteire alapozta a Kásler ügyön nyugvó 2/2014. PJE módosítását. Mindazonáltal, ha a Tisztelt Alkotmánybíróságnak kételye merülne fel ezen kérdésekkel kapcsolatban, úgy a jelen ügyben legmagasabb fokon eljáró bíróságként kérnie kell az Európai Unió Bíróságának eljárását.
121. Erre az esetre az alábbi kérdések feltételét indítványozzuk az Európai Bíróság számára:
- „1. A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 3. cikk (1) bekezdését egymásra figyelemmel és az Európai Unió Bírósága gyakorlatát is figyelembe véve úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a szerződés elsődleges tárgya meghatározására vonatkozó feltétel nem világos és érthető, az önmagában ezen okból tisztességtelennek minősül, vagy pedig az eljáró bíróságnak egyéb körülményeket is figyelembe kell vennie a szerződéses rendelkezés tisztességtelensége megállapításához?*
- 2. Ellentétes-e a 93/13 irányelvvel és a jogbiztonsággal mint az uniós jog általános jogelvvel, ha valamely tagállam legfelsőbb bírósága az egységes jogértelmezés érdekében ezen irányelv végrehajtásának részletes szabályait illetően kötelező határozatot hoz, majd ezt a határozatot hasonló hatályú határozattal módosítja?*
- 3. Az első kérdésre adott esetleges nemleges válasz esetén indokolhatja-e a 93/13 irányelv 4. cikk (2) bekezdésének végrehajtását biztosító nemzeti jogszabály egységes értelmezését és a C. 26/13. sz. Kásler ügyben hozott ítéletnek való megfelelést biztosító kötelező határozat*

módosítását a C-186/16. sz. Andriciuc ügyben hozott ítélet és az Európai Bíróság azt követő gyakorlata?"

Budapest, 2023. augusztus 16.

Tisztelettel:

Sonnevend
Pál István

Digitálisan aláírta:
Sonnevend Pál István

az Indítványozó képviselőjében

Dr. Kende Tamás

Digitálisan aláírta:
Dr. Kende Tamás

az Indítványozó képviselőjében

Mellékletek:

1. Ügyvédi meghatalmazás
2. [REDACTED]